

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä annettaisiin konflikti- ja korkean riskin alueelta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa tuovien toimijoiden ja viranomaisten toimintaa koskevat Euroopan unionin lainsäädäntöä täydentävät kansalliset säännökset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
3 Nykytila ja sen arviointi.....	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	8
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	8
4.2.2 Yritysvaikutukset	9
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	9
5.1 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	9
6 Lausuntopalaute.....	10
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	11
8 Lakia alemman asteinen sääntely	15
9 Voimaantulo	15
10 Toimeenpano ja seuranta	15
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	15
LAKIEHDOTUS	17
Laki konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta.....	17

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esitys perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2017/821, annettu 17 päivänä toukokuuta 2017, unionin tuojiin, jotka tuovat konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa, sovellettavien toimitusketjun due diligence -velvoitteiden vahvistamisesta (*konfliktimineraaliasetus*). Tämä asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja siinä annetaan keskeiset säännökset due diligence -periaatteita koskevasta unionin järjestelmästä, ja vahvistetaan toimitusketjun due diligence -velvoitteet sellaisten unionin tuojien osalta, jotka tuovat mineraaleja tai metalleja, jotka sisältävät tinaa, tantaalia, volframia tai kultaa tai koostuvat niistä asetuksen liitteen I mukaisesti.

Näihin mineraaleihin ja niiden tuotantoon liittyy erittäin paljon kehitysmahdollisuuksia, mutta alueilla, joilla näistä saatavia tuloja käytetään väkivaltaisiin konflikteihin, vaikeutetaan alueen kehitystä, hyvää hallintotapaa ja oikeusvaltiota koskevia tavoitteita. Tämän kehityksen katkaiseminen on ratkaiseva tekijä rauhan, kehityksen ja vakauden vahvistamisessa. Tätä ongelmaa alueilla, joilla on runsaasti luonnonvaroja, lähtivät ratkaisemaan hallitukset sekä useat kansainväliset organisaatiot. Väkivaltaisten konfliktien lisäksi näillä alueilla saattaa esiintyä myös ihmisoikeusloukkauksia ja muun muassa näihin liittyvää lapsityövoiman käyttöä, seksuaalista väkivaltaa ja rituaalisesti ja kulttuurisesti merkittävien paikkojen tuhoamista. Näitä mineraaleja käytetään hyvin laajasti esimerkiksi puhelimissa, tietokoneissa, kameroissa, lentokoneissa, lääkinnällisissä laitteissa sekä koruissa.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Ehdotuksen kansallinen käsittely

Ulkoasiainministeriö pyysi asetusehdotuksesta ja tiedonannosta lausunnot 19.3.2014. Lausunnon antoivat ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry, Finnwatch ry, Teknologiateollisuus ry, Kaupan liitto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry. Lausunnonantajat suhtautuivat asetusehdotuksen tavoitteisiin ja lähtökohtiin yleisen myönteisesti. Suurin osa lausunnonantajista piti esitystä hyvänä. Toisaalta muutama lausunnonantaja peräänkuulutti lakisääteisiä huolellisuus- ja raportointivelvollisuuksia. Yleisesti kaivattiin selkeytystä ja joitain muutoksia asetuksen yksityiskohtiin. Kansainvälisen kaupan valiokunta pyysi lausunnot ulkoasiain-, kehitysyhteistyö-, budjetti- sekä teollisuus-, tutkimus- ja energiavalokunnalta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannatti asetusehdotuksen ja tiedonannon tavoitetta puuttua mineraalivarojen ja konfliktien väliseen yhteyteen. Mineraalien louhinnan ja konfliktien välisen yhteyden rikkominen on hyvin haastavaa, ja siihen puuttuminen vaatii kokonaisvaltaisen lähestymistavan.

Järjestelmä tukee niitä yrityksiä, joilla on due diligence -järjestelmä jo käytössä ja samalla kannustaa muita yrityksiä luomaan vastaavat järjestelmät. Vastuullisen yritystoiminnan kautta voidaan tukea luonnonvarojen kanavoitumista kyseisten alueiden kehittämiseen.

Valtioneuvosto piti hyvänä, että järjestelmän toimivuutta tullaan arvioimaan tulevaisuudessa. Valtioneuvosto piti tärkeänä, että asetusehdotuksen soveltamisala ja yrityksille asetettavat vaatimukset ovat mahdollisimman selkeät. Valtioneuvosto kiinnitti erityistä huomiota konflikti- ja korkean riskin alueen määrittelyyn sekä sen selkeyttämiseen, mitä tuojia asetuksen vaatimukset koskevat. Valtioneuvosto piti hyvänä, että asetusehdotuksessa on otettu huomioon sen yhteensopivuus muiden vastuullisuusjärjestelmien (Yhdysvaltojen Dodd-Frank -laki) kanssa. Tärkeänä pidettiin myös, ettei eurooppalaisten yritysten hallinnollista ja taloudellista taakkaa kasvateta kohtuuttomasti päällekkäisillä vastuullisuusvelvoitteilla. EU:ssa luotava järjestelmä ei myöskään saa johtaa siihen, että eurooppalaiset yritykset vetäytyvät täysin konflikti- ja korkean riskin alueilta. Valtioneuvosto kiinnitti huomiota siihen, että asetusehdotuksen valvontavaatimukset edellyttävät kansallisen viranomaisjärjestelmän kehittämisen, jonka vastuut ovat osittain epäselvät. Kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle on asetettu tärkeitä valvonta- ja tarkastustehtäviä, jotka vaativat erityisosaamista ja resursseja. Valtioneuvosto lähtökohtaisesti puolsi tiedonannossa esille nostettuja toimenpiteitä ja piti myönteisenä, että myös poliittista vuoropuhelua ja kehitysyhteistyötä on korostettu. On tärkeää, että hauraiden maiden tukemista konfliktimineraalien hallinnon osalta jatketaan myös muilla politiikan aloilla.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä Turvalisuus- ja kemikaaliviraston kanssa.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Konfliktimineraaliasetuksella Euroopan unioniin perustettiin toimitusketjun due diligence -periaatteita koskeva unionin järjestelmä. Asetuksessa vahvistetaan toimitusketjun due diligence -velvoitteet, sellaisten unionin tuojien osalta, jotka tuovat mineraaleja tai metalleja, jotka sisältävät tinaa, tantaalia, volframia tai kultaa tai koostuvat niistä asetuksen liitteen I mukaisesti.

Asetusta ei sovelleta niihin unionin tuojiin, jotka tuovat mineraaleja tai metalleja, jos niiden vuotuinen tuontimäärä kunkin kyseessä olevan mineraalin tai metallin osalta on pienempi kuin asetetut kynnyksarvot. Kynnyksarvot on lueteltu asetuksen liitteessä I. Kynnyksarvot on laskettu niin, että suurimpaan osaan, tai ainakin 95 prosenttiin Euroopan unionin alueelle tuoduista asetuksen mukaisista mineraaleista sovelletaan tämän asetuksen säännöksiä.

Asetuksen maantieteellistä kattavuutta ei ole rajattu tietylle alueelle, vaan se koskee maailmanlaajuisesti kaikkia konflikti- ja korkean riskin alueita. Konflikti- ja korkean riskin alueilla tarkoitetaan alueita, joissa on käynnissä aseellinen konflikti tai jotka ovat epävakaa konfliktin jälkeisessä tilanteessa ja joiden hallinto ja turvallisuus ovat heikolla pohjalla tai puuttuvat kokonaan, ja joilla kansainvälistä lakia rikotaan laajasti ja järjestelmällisesti, mukaan lukien ihmisoikeusrikkomukset. Komissio tuottaa päivitettävän luettelon konflikti- ja korkean riskin alueilta niiden tunnistamisen helpottamiseksi.

Asetuksen mukaan unionin tuojien, jotka tuovat mineraaleja tai metalleja on noudatettava asetuksen mukaisia due diligence -velvoitteita ja säilytettävä asiaa koskevat asiakirjat lukien kolmannen osapuolen tekemien tarkastuksista laaditut asiakirjat. Unionin tuojiksi katsotaan sellaiset luonnolliset tai oikeushenkilöt, jotka tullaavat EU:ssa vapaaseen liikkeeseen asetuksessa luetellut tuotteet. Unionin tuojien on jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettavaan ilmoitukseen sisällytettävä muun muassa asiakirjat, joissa tuoja vahvistaa noudattavansa due diligence -velvoitteita, mukaan lukien riippumattoman kolmannen osapuolen tarkastuksen tu-

lokset. Toimivaltaisten viranomaisten on valvottava, että konfliktimineraaleja asetuksen I liitteessä määritellyjä raja-arvoja ylittäviä määriä tuovat yritykset noudattavat asetuksen vaatimuksia.

Due diligence -järjestelmän pääpiirteet: Vastuullisiksi unionin tuojiksi ilmoittautuneet yritykset laativat itselleen hallintojärjestelmän. Tuoajat yksilöivät ja arvioivat riskit toimitusketjussa sekä suunnittelevat ja toteuttavat strategian yksilöityihin riskeihin vastaamiseksi. Tuoajat myös toteuttavat riippumattomia kolmannen osapuolen due diligence -tarkastuksia toimitusketjun yksilöidyissä kohdissa ja raportoivat due diligence -periaatteiden noudattamisesta toimitusketjussa. Yritysten hallintojärjestelmää ja riskiarviointia koskevat vaatimukset perustuvat OECD:n toimintaohjeisiin. Hallintojärjestelmää koskevat velvoitteet edellyttävät, että vastuulliset tuoajat laativat, toimeenpanevat ja julkistavat konflikti- ja korkean riskin alueilta mahdollisesti peräisin olevien mineraalien ja metallien toimitusketjua koskevat toimintalinjansa. Hallintojärjestelmien on tuettava toimitusketjun due diligence -periaatteita. Tämän varmistamiseksi johtotehtävissä oleva henkilö on nimettävä vastuuhenkilöksi prosessin valvonnassa.

Tuojan on myös sisällytettävä toimitusketjua koskevat toimintalinjansa tavarantoimittajien kanssa tehtäviin sopimuksiin. Tämän lisäksi yrityksen tasolle on perustettava valitusmekanismi riskitietoisuuden parantamiseksi. Mineraalien ja metallien osalta on otettava käyttöön toimitusketjun jäljitettävyyssjärjestelmä, joka tarjoaa tiedot mineraalista, tavarantoimittajasta, alkuperämaasta, loughinnasta sekä, mikäli mineraali on peräisin konflikti- tai korkean riskin alueelta lisätietoja OECD:n toimintaohjeiden mukaisesti. Metallien osalta on lisäksi toimitettava tiedot toimitusketjuun kuuluvista sulattamoista tai jalostamoista sekä niitä koskevat raportit kolmannen osapuolen tarkastuksista. Hallintojärjestelmän kehittämisen kautta kerättyjen tietojen perusteella tuojien on arvioitava haitallisten vaikutusten riskit mineraalien toimitusketjussa ja pantava täytäntöön strategia, jolla vastataan näihin riskeihin.

Riskinhallintaa koskevat velvoitteet edellyttävät, että tuoja toteuttaa tarpeen mukaan sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan tehokkaasti estää ja vähentää havaittuja riskejä, mukaan lukien kaupan tilapäinen keskeyttäminen tai yhteistyöstä luopuminen tavarantoimittajan kanssa, mikäli riskien vähentämiseen tähtävissä toimissa epäonnistutaan. Vastuullisen tuojan on teetettävä tarkastuksia riippumattomalla kolmannella osapuolella. Tarkastuksen piiriin on sisällytettävä kaikki tuojan toiminnot, prosessit ja järjestelmät, joita käytetään asetuksen soveltamisalaan kuuluvien mineraalien ja metallien toimitusketjun due diligence -periaatteiden täytäntöönpanoon.

Asetuksen tavoitteena on parantaa hankintaketjujen läpinäkyvyyttä paitsi viranomaisten suuntaan, myös koko toimitusketjun läpi. Vastuullisten tuojien on toimitettava vuosittain jäsenmaan toimivaltaiselle viranomaiselle raportti, joka sisältää yrityksen perustiedot, vaatimustenmukaisuusvakuutuksen asetuksen velvoitteiden noudattamisesta sekä riippumattoman kolmannen osapuolen suorittamat tarkastukset. Sen lisäksi, että nämä tiedot on toimitettava jäsenmaan toimivaltaiselle viranomaiselle, on tuojien asetettava toimitusketjun loppupäässä olevien ostajien saataville toimitusketjunsä due diligence -tiedot, ottaen asianmukaisesti huomioon liikesalaisuus ja muut kilpailunäkökohdat, ja muutoinkin raportoitava mahdollisimman laajasti toimintaketjunsä due diligence -periaatteista ja -käytännöistä. Saatujen tietojen perusteella Euroopan unioni tulee OECD:tä konsultoituaan julkaisemaan vuosittain listan vastuullisista sulattamoista ja jalostamoista, jotka hankkivat mineraaleja asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tavoitteena on lisätä sulattamojen ja jalostamojen julkista vastuuta ja helpottaa vastuullista mineraalien hankintaa. Jalostamot ja sulattamot ovat mineraalien jalostuksessa avainasemassa, sillä tuotantoketjun myöhemmissä vaiheissa raaka-aineiden alkuperän todentaminen on haasteellisempää.

Jäsenmaiden toimivaltaiset viranomaiset: Asetuksen mukaan jäsenmaiden tulee nimetä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, joka on vastuussa asetuksen soveltamisesta. Viranomaisen vastuusiin kuuluvat muun muassa jälkitarkastukset sen varmistamiseksi, että vastuullisiksi tuojiksi ilmoittautuneet noudattavat asetuksen hallintojärjestelmää, riskinhallintaa, kolmannen osapuolen tarkastuksia ja tietojen ilmoittamista koskevia velvoitteita.

Toimivaltaitten viranomaisten on vaihdettava tietoja muiden jäsenmaiden toimivaltaitten viranomaisten ja komission kanssa jälkitarkastuksista ja rikkomuksista tietosuojasäännöksiä noudattaen. Jäsenmaiden on myös erikseen vahvistettava säännöt, joita sovelletaan asetuksen säännösten rikkomiseen. Jos säännöksiä rikotaan, toimivaltaisen viranomaisen on annettava ilmoitus korjaavista toimituksista, jotka tuojan on toteutettava. Jos korjaavia toimia ei toteuteta, vastuullisen tuojan todistusta ei enää tunnusteta ja asiasta ilmoitetaan sekä tuojalle että komissiolle. Jäsenmaiden on kerran vuodessa toimitettava komissiolle raportti asetuksen täytäntöönpanosta. Näiden tietojen perusteella komissio laatii joka kolmas vuosi Euroopan parlamentille ja neuvostolle annettavan kertomuksen.

Tiedonanto: Asetusehdotukseen liittyvässä tiedonannossa esitetään kattava ulkopoliittinen lähestymistapa, jonka avulla yhteys konfliktien ja niistä kärsivien alueiden mineraalikaupan välillä voitaisiin katkaista. Tiedonannon pyrkimyksenä on vähentää aseistautuneiden ryhmien mahdollisuutta käydä kauppaa asetuksensoveltamisalaan kuuluvilla mineraaleilla, parantaa EU:n toimijoiden mahdollisuutta noudattaa voimassa olevia due diligence -järjestelmiä sekä vähentää vääristymiä mineraalimarkkinoilla konfliktin- ja korkean riskin alueiden osalta. Tiedonannossa esitetään asetusta tukevia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on kannustaa EU:n yrityksiä mineraalien vastuulliseen hankintaan. Ehdotetut toimenpiteet liittyvät jalostamoiden ja sulattamoiden vastuullisten käytäntöjen tukemiseen, pk-yrityksiä tukevien rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseen, julkisiin hankintoihin liittyvien kannustimien käyttöönottoon sekä näkemyksen lisäämiseen vastuullisille yrityksille. Yrityksiä tukevien ja kannustavien toimenpiteiden lisäksi tiedonannossa nostetaan esille, millaisin EU:n ulkopoliittisin toimin asiaa tullaan edistämään. Nämä toimet kohdistuvat muun muassa poliittisen vuoropuhelun tukemiseen sekä vireillä olevien raaka-ainevuoropuheluiden (Kiina, Japani, Mongolia) samoin kuin kehitys yhteistyöväylien hyödyntämiseen. EU-tason toimien lisäksi tiedonannossa peräänkuulutetaan jäsenmaiden toimia vastuullisten mineraalihankintojen edistämiseksi. Tiedonannossa ehdotetaan, että jäsenmaat voisivat kehittää täydentäviä toimenpiteitä kannustaakseen yrityksiä toimimaan vastuullisesti ja parantamaan kuluttajietoisuutta.

Komissio myös kannustaa jäsenmaita ottamaan käyttöön samanlaisia julkisia hankintoja koskevia kannustimia kuin EU-tasolle on ehdotettu. Jäsenmaiden lisätoimenpiteiden osalta komissio kehittää suosituksia ja toimenpano-ohjeistusta.

Asetuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla (yhteinen kauppapolitiikka), jonka mukaan asetuksesta päätetään tavallista lainsäätämisen järjestystä noudattaen. Asetuksen voidaan katsoa olevan sopusoinnussa myös toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kanssa.

Asetuksen vaikutukset. Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea tarkoin arvioida. Asetusehdotus asettaa huomattavia vastuita jäsenmaiden toimivaltaisille viranomaisille.

Asetuksessa säädetyt valvonta- ja tarkastustehtävät aiheuttaisivat hallinnollisia kustannuksia kyseiselle viranomaiselle. Vaikutusten suuruusluokkaan vaikuttaa se, minkälaisia due diligence -järjestelmiä yrityksillä on käytössään ja valvonnan kohteena olevien maahantuontiyritysten määrä.

Komission tavoitteena on ollut, että ne eurooppalaiset yritykset, jotka jo nykyisin joutuvat noudattamaan Yhdysvaltojen Dodd-Frank -lainsäädännön vaatimuksia, pystyisivät hyödyntämään tätä varten luotuja due diligence -järjestelmiä myös EU:ssa. Tällöin yritykselle aiheutuvat kustannukset jäisivät todennäköisesti suhteellisen vähäisiksi. Jos taas yritys joutuu kehittämään due diligence -järjestelmän alusta asti, kustannukset voivat olla huomattavia. EU:ssa on yli 400 kyseisten malmien ja metallien tuojaa, ja se on yksi suurimmista tinan, tantaalin, volframin ja kullan markkina-alueista. Tuonti suoraan Suomeen EU:n ulkopuolelta on verrattain vähäistä. Tullitilastojen mukaan Suomeen tuotiin (koko tuonti) vuonna 2013 asetuksen soveltamisalaan kuuluvista tuotteista merkittäviä määriä (arvo yli miljoona euroa) ainoastaan kultaa, tinaa sekä tinatankoja, -profiileita ja -lankoja. Muita tuotteita tuotiin pienempiä määriä tai ei ollenkaan.

Ehdotuksen yhteiskunnallista merkittävyyttä luo se, että ehdotuksen kattamat mineraalit ovat keskeinen osa monia teollisesti valmistettuja tuotteita. Konfliktimineraaleja käytetään hyvin laajasti esimerkiksi matkapuhelimissa, tietokoneissa, kameroissa, autoissa, lentokoneissa, lääkinnällisissä laitteissa ja elintarvikepakkauksissa. Yritysten yhteiskuntavastuun kannalta ehdotus lisää yritysten tuotantoketjujen läpinäkyvyyttä käytettyjen mineraalien osalta, mikä voi lisätä kuluttajien, asiakkaiden ja sidosryhmien kokemaa luottamusta yrityksiä kohtaan.

Komission tutkimuksen mukaan EU:n kyseisten mineraalien sulattamoista 18 prosenttia ja kuluttajalostajista 89 prosenttia suorittaa due diligence -toimenpiteitä. Valtioneuvosto on korostanut läpinäkyvien ja vastuullisten tuotantoketjujen merkitystä yhteiskuntavastuun periaatepäätöksessään (2012). Kokonaisarvioinnissa on hyvä ottaa huomioon myös sen konfliktialueilla aiheuttamat positiiviset yhteiskunnalliset vaikutukset. Näitä olisivat ainakin konfliktien rahoituksen pieneneminen ja sitä kautta kyseisillä alueilla yhteiskuntarauhan paraneminen. Komission vaikutusarvioinnin mukaan yhteys mineraaleihin on esillä noin 20 prosentissa maailman rekisteröidyistä konflikteista. Esitetyllä lähestymistavalla olisi komission vaikutusarvioinnin mukaan esillä olleista vaihtoehdoista suurimmat positiiviset vaikutukset konfliktialueilla.

Ahvenanmaan maakuntahallitukselta on pyydetty erikseen näkemystä asetusehdotuksesta. Asetusehdotuksessa on kyse sellaisista ulkomaankauppaan sekä mineraalilöytöihin ja kaivostoimintaan kuuluvista asioista, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 12 ja 17 kohdan mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

3 Nykytila ja sen arviointi

Konfliktialueilta tuotaviin mineraaleihin liittyvien ongelmien vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi on tehty erilaisia toimia sekä kansainvälisesti että Euroopan unionin taholla.

Euroopan unioni on sitoutunut Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) aloitteeseen, jolla pyritään edistämään mineraalien vastuullista hankintaa konfliktialueilta. Aloitteen seurauksena on saatu aikaan hallitusten tukema prosessi, johon on sitoutunut laajalti sidosryhmiä. Tämä prosessi johti konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta olevien mineraalien toimitusketjun vastuullisuutta koskevien OECD:n Due Diligence ohjeiden (OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High – Risk Areas) hyväksymiseen. OECD:n ministerikokouksessa toukokuussa 2011 suositeltiin edistämään aktiivisesti näiden ohjeiden noudattamista.

OECD:n Due Diligence -ohjeiden mukainen toimitusketjun due diligence on jatkuva proaktiivinen ja reaktiivinen prosessi, jonka kautta talouden toimijat seuraavat ja hallinnoivat ostojaan ja myyntiään varmistaakseen, että ne eivät edistä konflikteja tai niiden haitallisia vaikutuksia.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat konfliktialueilta käytävän kaupan valvomista koskevan konfliktimineraaliasetuksen toukokuussa 2017. Tällä asetuksella pyritään estämään konfliktialueiden aseistettujen ryhmien rahoittaminen. Alueiden kehitystä tuetaan myös Euroopan unionin ulko- ja kehityspolitiikan toimilla, kuten paikallisen korruption torjunnalla ja paikallisen väestön kouluttamisella niin, että he voisivat tuoda esiin väärinkäytöksiä. Jäsenvaltioiden tuli konfliktimineraaliasetuksen 10 artiklan mukaan ilmoittaa komissiolle viimeistään 9.12. 2017, sen toimivaltaisen viranomaisen nimi, joka on vastuussa asetuksen soveltamisesta. Suomi on ilmoittanut, että tämä viranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Konfliktimineraaliasetus antaa jäsenvaltiolle liikkumavaraa toimivaltaisen viranomaisen nimeämisessä ja tarvittavien kansallisten tarkastus- ja tiedonsaantisäännösten osalta sekä kansallisten rikkomuksiin sovellettavien säännösten antamisessa. Muutoin järjestelmää koskevat säännökset ovat konfliktimineraaliasetuksessa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä annettaisiin konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamista koskevat tarpeelliset kansalliset säännökset. Jäsenvaltioiden ja näiden toimivaltaiten viranomaisten velvoitteet tulevat konfliktimineraaliasetuksen artikloista 10–13 sekä 16 ja 17. Laissa nimettäisiin ja annettaisiin tarpeelliset säännökset toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä.

Laissa nimettäisiin konfliktimineraaliasetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, joka olisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Lisäksi laissa Tullille annettaisiin lain täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Laissa määriteltäisiin tehtävässä tarvittavat tarkastusoikeudet ja tietojen saantia- ja tietojen luovuttamista koskevat velvoitteet. Esitys sisältää myös konfliktimineraaliasetuksen tai tämän lain rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset. Esityksessä on myös määritelty työ- ja elinkeinoministeriön rooli.

Konfliktimineraaliasetuksessa säädetyn järjestelmän pääasiallisena tavoitteena on osaltaan estää aseistettujen ryhmien rahoittaminen mineraaleilla käytävällä kaupalla sekä samalla edistää vastuullisia hankintoja konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta. Konfliktimineraaliasetus lähestyy asiaa kauppapoliittisesta näkökulmasta. Nämä toimenpiteet ovat osa laajempaa kokonaisuutta ja ne täydentävät Euroopan unionin ulko- ja kehityspoliittisia toimia.

Tällä esityksellä Suomen konfliktimineraaleja koskeva järjestelmä saadaan Euroopan unionin edellytysten mukaiseksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Lain edellyttämistä tarkastuksista tulee Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle aiheutumaan kustannuksia vuodesta 2022 alkaen. Tehtävä edellyttää 0,5 htv, 40 000 euroa vuodessa. Lisäksi tietojärjestelmistä aiheutuu 50 000–100 000 euron kustannukset. Kyseiset kustannukset rahoitetaan voimassa olevien määrärahojen ja määrärahakehysten puitteissa.

4.2.2 Yritysvaikutukset

Yrityksille asetus tuo uusia velvoitteita, joiden kustannuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

Yrityksen pitää tunnistaa mineraalien louhintaan, kuljetukseen, käsittelyyn, kaupankäyntiin, prosessointiin, sulattamiseen, jalostukseen ja sekoittamiseen, valmistukseen tai myyntiin liittyvät olosuhteet. Yrityksen pitää laatia mineraaleja koskeva toimintapolitiikka ja viestiä siitä selkeästi tavarantoimittajille ja myös yleisesti. Yrityksen pitää arvioida ja yksilöidä riskit, sekä olemassa olevat, että mahdolliset riskit toimitusketjussa. Yrityksen on riskien arvioinnin jälkeen luotava strategia, jolla se vastaa riskeihin. Se voi esimerkiksi joutua luopumaan yhteistyöstä sellaisten tavarantoimittajien kanssa, jotka syyllistyvät ihmisoikeusrikkomuksiin. Yrityksen pitää teettää tarkastus riippumattomalla toimijalla. Tarkastuksen kohteena on yrityksen toiminta, prosessit ja järjestelmät, jotka liittyvät konfliktialueilta tuotaviin mineraaleihin. Lisäksi yrityksen pitää raportoida toiminnastaan.

Menettely Suomessa on konfliktiasetuksen sallimissa rajoissa mahdollisimman selkeä, jotta vältettäisiin yrityksille aiheutuvaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Yrityksille on Euroopan komission aloitteesta tarjoilla verkkopalvelu Due Diligence Ready!, joka tarjoaa yrityksille tietoa, työkaluja ja koulutusta, joiden avulla ne pystyvät tekemään ns. due diligence -arvioinnin metallien ja mineraalien toimitusketjustaan EU:n uusien, vuoden 2021 alusta voimaan astuvien vaatimusten mukaisesti.

Arvioiden mukaan asetus koskisi Suomessa vain muutamia yrityksiä vuosittain.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on ollut keskeisesti mukana konfliktimineraaliasetuksen valmistelussa. Virasto vastaa konfliktimineraalijärjestelmän mukaisesta kansallisen vastuuviranomaisen tehtävistä, keskeisimpinä valvonta, jälkitarkastukset, raportointi komissiolle ja työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi se vastaa yhteydenpidosta muiden maiden vastaaviin viranomaisiin silloin kun se ei edellytetä jäsenvaltion tason linjauksia. Myös Tullilla on sen toimialaan liittyviä tehtäviä. Valvonnassa on varauduttava myös siihen, että konfliktimineraaleja saatettaisiin Euroopan markkinoille Suomen kautta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Konfliktimineraaliasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja se sisältää velvoittavat säännökset tarvittavista menettelyistä. Keskeisin jäsenvaltion harkintaan jäävä ratkaisu on kansallisen viranomaisen nimeäminen. Asian luonteen vuoksi luontaisin valinta on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, eikä perusteltua muuta vaihtoehtoa ole. Vaihtoehtona oli esillä Geologian tutkimuskeskus, mutta koska se ei ole viranomainen, vaihtoehto ei ollut mahdollinen. Lisäksi vaihtoehtona oli esillä myös Tulli. Katsottiin kuitenkin, että konfliktimineraaleihin liittyvät valvontatehtävät eivät sovellu Tullin toimenkuvaan, koska konfliktimineraaliasetuksen mukainen keskeinen valvontatehtävä kohdistuu maahantuojien vastuullisuusjärjestelmiin. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tekee kuitenkin yhteistyötä Tullin kanssa muun muassa maahantuontitietojen osalta.

5.1 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemista menettelyistä ei ole kattavaa tietoa.

6 Lausuntopalaute

Tahot, joilta lausuntoa pyydetiin ja jotka antoivat lausunnon käyvät ilmi julkisesta palvelusta <http://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella TEM108:00/2020.

Valtiovarainministeriö katsoo lausunnossaan, että Tullin tehtävät jäävät epäselviksi. Lisäksi ministeriö toteaa, että tarkastustehtävän delegoiminen toiselle viranomaiselle on perustuslain vastaista. Se huomauttaa myös, että unionin tuojia koskevia mainintoja on syytä selkeyttää.

Työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeus valtuuttaa toinen viranomainen tekemään tarkastukset puolestaan on mahdollinen. Vastaava säännös on esimerkiksi valtioneuvostolaissa. Virka-apua koskevaa pykälää on tarkennettu.

Ympäristöministeriön mielestä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on luonteva ratkaisu vastuuviranomaiseksi, lisäksi se huomauttaa puuttuvasta resurssiarviosta. Työ- ja elinkeinoministeriö on lisännyt esitykseen resurssiarvion.

Tulli toteaa, että Tullin tehtävät esityksessä ovat 8 §:n mukainen tiedonantovelvollisuus ja 11 §:n 3 momentin mukainen kiellon valvonta. Tulli katsoo, että tarkastustehtävän delegoiminen toiselle viranomaiselle ei ole mahdollista. Tulli kannattaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston nimeämistä kansalliseksi vastuuviranomaiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeus valtuuttaa toinen viranomainen tekemään tarkastukset puolestaan on mahdollinen. Vastaava on esimerkiksi valtioneuvostolaissa. Tarkastuksia koskevan 5 §:n perusteluihin on lisätty selkeyden vuoksi, että tarkastustehtävän delegoimisesta on aina tehtävä erillinen hallintopäätös.

Finnwatch esittää lausunnossaan, että esityksessä tulisi käsitellä puutavaralain toimeenpanosta saatuja kokemuksia, lisäksi esityksessä tulisi käsitellä muiden jäsenvaltioiden kokemuksia. Finnwatch katsoo, että läpinäkyvyyden kannalta olisi esitykseen lisättävä, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulisi pitää julkista ja ajantasaista listaa unionin tuojista. Se pitää läpinäkyvyyden kannalta tärkeänä sitä, että myös kolmansien osapuolten esittämät huolet ja niiden seurauksena tehdyt toimenpiteet ja unionin tuojien vuosittain toimittamat raportit ovat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston nettisivuilla nähtävillä. Lausunnossa todetaan myös, että Tullilla tulisi olla tarvittavat tietojenantovelvollisuudet.

Jälkitarkastusten osalta Finnwatch edellyttää, että tarkastuksia tehdään myös kolmansien osapuolten ilmaisemien perusteluihin huolien perusteella. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sivuilla tulisi olla ilmoitusten tekemistä varten helposti saavutettava valituskanava ja yhteystiedot ainakin suomen kielen lisäksi englanniksi.

Finnwatch toteaa, että jälkitarkastusten tulee perustua kattavaan ja ajantasaiseen tietoon. Unionin tuojien huolellisuutta tulee arvioida erityisesti siitä näkökulmasta miten kattavasti ne ovat tunnistaneet toimitusketjujen ihmisoikeusriskit ja miten tehokkaita unionin tuojien toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ovat olleet. Arvioinnissa tulisi huomioida myös muilta kuin unionin tuojilta saamia tietoja, lisäksi tulisi hyödyntää myös kansalaisoikeusraportteja. Lisäksi se huomauttaa, että Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla tulee olla riittävää osaamista unionin tuojien huolellisuusjärjestelmien laadun ja asianmukaisuuden arvioimiseksi. Rikosoikeudellisen vastuun osalta Finnwatch muistuttaa, että Suomen on varauduttava siitä käytävään keskusteluun siinä vaiheessa, kun asetuksen toimivuutta tarkastellaan vuonna 2023. Finnwatch esittää, että Suomessa ja EU-tasolla tulisi säätää kattava yrittäjävastuulaki.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole kattavaa tietoa muiden jäsenvaltioiden esityksistä. Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että tietojen julkistamisen osalta Turvallisuus- ja kemikaalivirasto noudattaa asiaa koskevaa lainsäädäntöä. Esityksen 2 §:n perusteluihin on lisätty, että viraston on julkisuutta koskevien säännösten rajoissa noudatettava mahdollisimman laajaa julkisuutta ja selvitettävä mahdollisten rekisterien rakentaminen. Tullille, muille viranomaisille ja unionin tuojille on esityksessä ehdotettu tarvittavat tietojenantovelvollisuudet. Tarkastajien on aina viran puolesta otettava unionin tuoja tarkastuksen kohteeksi, jos herää epäily säännösten vastaisesta toiminnasta. Tämä on informaatioluonteisesti todettu tarkastusta koskevan pykälän perusteluissa. Näiden epäilyjen vastaanottaminen tehdään Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa mahdollisimman helpoksi. Tarkastukset tapahtuvat aina kattavan ja ajantasaisen tiedon perusteella. Tarkastusten osalta esityksessä ehdotetaan tarkastusmenettelyjä koskevaan pykälään mahdollisuus antaa tarkastuksen sisällöstä, menettelyistä sekä riskiperusteisesta otannasta tarkempia säännöksiä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimitti lausunnossaan resurssitarpeensa. Työ- ja elinkeinoministeriö on lisännyt ne esitykseen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä määritellään lain soveltamisala. Lakia sovellettaisiin konfliktimineraalien tuonnin due diligence -velvoitteita koskevaan kansalliseen järjestelmään. Konfliktimineraaleiksi kutsutaan konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevaa tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa. Luettelo asetuksen soveltamisalaan kuuluvista mineraaleista ja metalleista on asetuksen I liitteessä. Nämä mineraalit olivat valiokoituneet komission tekemien selvitysten perusteella.

Sulattajat ja jalostajat ovat keskeinen vaihe toimitusketjussa, koska vielä siinä vaiheessa voidaan todentaa tiedot mineraalin alkuperästä. Unionin luettelo eri puolilla maailmaa toimivista vastuullisista sulattajista ja jalostajista helpottaa unionin tuojien due diligence -velvoitteita. Konfliktimineraaliasetuksen II liitteessä on konfliktimineraaliasetuksen 9 artiklan mukainen luettelo eri puolilla maailmaan toimivista vastuullisista sulattajista ja jalostajista.

2 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Konfliktimineraaliasetuksen 10 artiklan mukaan jäsenvaltion on nimettävä toimivaltainen viranomainen, joka on vastuussa konfliktimineraaliasetuksen toimeenpanosta. Suomessa tämä viranomainen olisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Tehtävä sopii sen toimialaan ja lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on tehtävässä tarvittavat viranomaisvaltuudet. Komissio asettaa ajantasaisen luettelon näistä toimivaltaisista viranomaisista nähtäville asetuksen liitteen III mukaisen mallin mukaisesti. Lisäksi Tulli hoitaa sille tässä laissa säädetyt tehtävät. Tehtävät liittyvät sen normaaliin toimialaan maahantuonnin valvonnassa ja sille asetetaan erityinen tiedonantovelvoite. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on myös huolehdittava julkisuutta koskevien säädösten rajoissa mahdollisimman laajasta julkisuudesta, ja selvitettävä mahdollisuus julkaista tiedot rekisterimuodossa sen nettisivuilla.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä annettaisiin lain tulkinnan kannalta tarpeelliset määritelmät.

4 §. *Valvonta.* Pykälässä on säännös konfliktimineraaliasetuksen ja tämä lain valvontaa ja tarkastuksista vastaavista viranomaisista. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa konfliktimineraaliasetuksen toimeenpanoon liittyvästä valvonnasta ja tarkastuksista unionin tuojiin ja asian hoitoon liittyviin viranomaisiin nähden. Valvonta tarkoittaa sekä yleistä seurantaa, selvityksiä ja raportteja, että tarkastuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaa tässä laissa annettujen säännösten varmistamiseksi. Valvontatehtävää ministeriö hoitaa muun muassa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston raportoinnin perusteella. Työ- ja elinkeinoministeriö antaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ohjeet vuosittaisesta raportoinnista ja muusta tietojen toimittamisesta.

5 § *Tarkastukset.* Pykälässä on tarkastusoikeuksia koskevat säännökset. Konfliktimineraaliasetuksen tarkoittaman kansallisen toimivaltaisen viranomaisen keskeisiä tehtäviä ovat konfliktimineraaliasetuksen 11 artiklan mukaiset jälkitarkastukset. Näitä tarkastuksia tehdään sen varmistamiseksi, että konfliktimineraaliasetuksen 4–7 artiklan mukaisia velvoitteita noudatetaan. Asetuksen 4 artiklassa säädetään unionin tuojia koskevat hallinnolliset velvoitteet, 5 artiklassa riskinhallintaa koskevat velvoitteet, kolmannen osapuolen suorittamaa tarkastusta koskevat velvoitteet ovat artiklassa 6, ja 7 artiklassa tietojen ilmoittamista koskevat velvoitteet.

Tarkastukset on tehtävä riskiperusteella ja lisäksi on aina tehtävä tarkastus, jos toimivaltainen viranomainen saa muutoin perusteltuja epäilyjä asetuksen vastaisesta toiminnasta. Tällaisia epäilyjä voi tulla esimerkiksi kansalaisjärjestöiltä. Saatuaan tiedon tällaisesta toiminnasta on toimivaltaisella viranomaisella velvollisuus välittömästi ryhtyä selvittämään asiaa ja tehdä tarvittaessa tarkastus. Tarkastusten on sisällettävä asetuksen 11 artiklan 3 kohdassa mainitut toimenpiteet. Muutoin tarkastuksissa noudatetaan tämän lain mukaisia tarkastusoikeuksia ja menettelyjä. Pykälän 1 momentissa on säännös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tarkastusoikeudesta. Virasto voi tehdä ne itse, tai valtuuttaa ulkopuolisen tarkastajan tai myös toisen viranomaisen tekemään tarkastus puolestaan. Myös näillä tarkastajilla on oltava riittävä tuntemus konfliktimineraalialasta ja asetuksen ja tämän lain soveltamisesta. Tarkastustehtävän delegoinnista on aina tehtävä erillinen hallintopäätös. Tarkastajien on päästävä tarkastuksen yhteydessä kaikkiin niihin tiloihin, jotka ovat tarkastuksen suorittamisen takia tarpeellisia. Pysyväisluontoiseen asumiseen käytettävissä tiloissa ei tarkastusta kuitenkaan voi tehdä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on tarkastusoikeus valvontatehtävänsä asianmukaiseksi noudattamiseksi tarkastaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaa. Myös työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus käyttää ulkopuolisia tarkastajia.

Ulkopuolinen asiantuntija voi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Pykälän 3 momentissa on informaatioluonteisesti mainittu hallinnon yleislakien noudattamisesta silloinkin, kun tarkastuksen tekee ulkopuolinen tarkastaja. Ulkopuoliseen tarkastajaan ja asiantuntijaan sovelletaan myös rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

6 §. *Tarkastuksen suorittaminen.* Pykälässä annetaan tarkastusmenettelyjä koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa asetetaan unionin tuojalle, talouden toimijalle tai muulle tarkastuksen kohteena olevalle velvollisuus antaa tarkastusta suorittavalle tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot riippumatta missä muodossa ne ovat. Aineisto on annettava korvauksetta.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastajalla on oikeus ottaa tarkastuksen kannalta 1 momentissa mainittua aineistoa haltuunsa tarkastuksen sitä edellyttäessä. Tarkastajan on kirjattava luovutettu aineisto pöytäkirjaan, myös haltuunoton peruste on kirjattava. Aineistoa saa pitää hallussa vain sen ajan kuin on välttämätöntä tarkastuksen asianmukaiseksi suorittamiseksi.

Pykälän 3 momentissa on säännös oikeudesta tehdä tarkastuksen yhteydessä konfliktimineraaleihin liittyviä tutkimuksia ja ottaa tarpeellisia näytteitä. Oikeus tutkimusten tekemiseen ja näytteenottamiseen on myös ulkopuolisella asiantuntijalla.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan valtuutta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tarkastuksia koskevasta menettelystä, otantaperusteista ja tarkastuksia koskevasta raportoinnista.

7 §. *Tietojensaanti unionin tuojalta tai talouden toimijalta.* Pykälässä ehdotetut tietojensaanti-oikeudet ovat konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain säännösten valvomiseksi välttämättömät. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla kansallisena toimeenpanosta vastaavana kansallisena viranomaisena on oikeus saada unionin tuojilta ja kauppa käyville tiedot, jotka ovat välttämättömiä konfliktimineraaliasetuksen tai tämän lain velvoitteiden valvomiseksi. Pykälän 2 momentin tiedoksisaantioikeus koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liiketoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevat muutoin salassa pidettäviä. Asetuksen ja tämän lain velvoitteet koskevat nimenomaan yritystoimintaa, ja jos siihen liittyvät tiedot tai unionin tuojan tai muutoin tähän liittyvää taloudellista toimintaa liittyvät tiedot eivät olisi saatavissa, ei Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi täyttää sille asetettuja velvoitteita. Pykälän 3 momentin mukaan ei 1–2 momentin perusteella saatuja tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty. Tämän vuoksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on aina tietoja pyytäessään yksilöitävä mihin tarkoitukseen tieto pyydetään.

8 §. *Tietojen saanti.* Pykälän 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviranomaisella ja Tullilla on oikeus saada konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi välttämättömät tiedot muilta viranomaisilta tai muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta. Tiedot on annettava maksutta. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Tulli ovat keskeisiä toimijoita konfliktimineraaliasetuksen toimeenpanossa Suomessa ja niiden kesken tiedonkulun on oltava aukotonta. Niiden tulee sopia säännöllisestä tietojen vaihdosta. Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen tietojen luovuttamisoikeudesta muulle viranomaiselle, julkista hallintotehtävää hoitavalle tai Euroopan komissiolle. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Tulli voisivat luovuttaa salassapitosäännösten estämättä näille tahoille tiedot tarkastustehtävän hoitamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä tai tätä lakia on noudatettu. Suomessa tällainen elin voisi olla esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusvirasto. Pykälän 3 momentti sisältää erillisen säännöksen verohallinnolta saatavista sellaisista tiedoista, jotka koskevat unionin tuojaa tai taloudellista toimijaa. Jotta tietoja voi pyytää, on tietotarpeen oltava välttämätön Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai Tullin valvontatehtävän suorittamiseksi. Tietopyynnössä on kuvattava mihin tarpeeseen tietoa tarvitaan ja millä tavoin tieto on välttämätön.

Pykälän 4 momenttiin on erikseen lisätty työ- ja elinkeinoministeriölle oikeus saada Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta ja Tullilta valvontatehtäväänsä koskevat välttämättömät tiedot. Tiedot on annettava vaikka ne olisivat muutoin salassa pidettäviä ja ne on annettava maksutta. Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen saannin oltava säännönmukaista, ja siitä on sovittava Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja Tullin kanssa. Pykälän 5 momenttiin on lisätty vaatimus, joka koskee tämän pykälän perusteella pyydettyjä tietoja. Tiedon tarve on aina perusteltava, sekä tiedon yhteys käsiteltävään asiaan, että tiedon välttämättömyys asian käsittelyssä. Pykälän 6 momentin mukaan pykälän 1–4 momentissa mainitut tiedot voidaan luovuttaa myös sähköisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

9 §. *Unionin tuojien toimittamat tiedot.* Pykälässä esitetään unionin tuojia koskeva velvollisuus tietojen toimittamiseen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Konfliktimineraaliasetuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja ovat raportit tai näyttö siitä, että komission tunnustamaa toimitusketjun tunnustamaa due diligence -järjestelyä on noudatettu. Nämä tiedot on asetettava toimivaltaisten viranomaisten saataville. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa verkkosivulleen ohjeet siitä, miten ja missä määräjassa tiedot on toimitettava.

Konfliktimineraaliasetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukainen raportti sisältää tiedot vastuullista hankintaa koskevista toimitusketjun due diligence -toimenpiteistä ja käytännöistä. Raportissa on esitettävä ne toimenpiteet, jotka unionin tuojat ovat tehneet noudattaakseen 4 artiklan mukaisia hallintojärjestelmäänsä koskevia velvoitteita ja 5 artiklan riskinhallintaa koskevia velvoitteita. Lisäksi raportissa on oltava tiivistelmä 6 artiklan mukaisista kolmannen osapuolen tekemistä tarkastuksista. Tässä julkaistavassa tiivistelmäraportissa ei pidä julkaista liikesalaisuutta koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarvittaessa yksityiskohtaisia tietoja raporttien sisällöstä ja antamisen ajankohdasta.

10 §. *Kehotuksen antaminen.* Konfliktimineraaliasetuksen 16 artiklan mukaan jäsenvaltion on annettava asetuksen rikkomisesta aiheutuvat seuraukset. Seuraamusten on oltava sopuosinussa vastaavista rikkomuksista annettaviin muihin säännöksiin. Säännösten ei tulisi myöskään olla ankarampia kuin muissa jäsenvaltiossa, jotta ei aiheuteta suomalaisille unionin tuojille kilpailun kannalta erityisiä esteitä. Hallitus esittää kolmiportaista hallinnollisten seurausten menettelyä. Unionin tuojalle tulee aina ensin antaa kehoitus korjata tilanne. Usein suomalaisten toimijoiden tekemissä virheellisissä menettelyissä on kyse huolimattomuudesta tai väärinkäsitelyistä. Kehotuksen antaminen on hallinnollisena menettelynä nopea, kevyt ja pääsääntöisesti tehokas toimenpide. Kehotus on annettava, kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto saa joko tarkastuksessa tai muutoin tietoonsa puutoksen unionin tuojien velvoitteiden noudattamisessa. Kehotuksen vaikuttavuuden varmistamiseksi sekä suurempien vahinkojen välttämiseksi kehoitus on annettava välittömästi, kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on saanut tarkastuksissa tai muuten tiedon puutteita unionin tuojalle asetettujen velvoitteiden noudattamisessa.

Kehotus annetaan kirjallisesti, ja siinä on yksilöitävä selkeästi puutteet, korjaavat toimenpiteet ja yksilöitävä säännökset, joihin kehoitus ja siinä mainitut toimenpiteet perustuvat. Kehotuksessa on todettava kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiselle.

11 §. *Korjausmääräys, kieltö ja uhkasakko.* Pykälässä on säännökset tilanteessa, jossa kehotuksesta huolimatta puutetta ei ole korjattu annetussa määräajassa. Tällöin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on annettava korjausmääräys.

Jos asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän puutteita ei ole korjattu 10 §:n mukaisen kehotuksen tarkoittamalla tavalla ja määräajassa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä unionin tuoja korjaamaan puutteet määräajassa. Määräys voidaan antaa vain, jos 1 momentin 1 ja 2 kohdissa mainitut edellytykset täyttyvät. Jos unionin tuoja on saattanut markkinoille konfliktimineraaleja ilman asetuksen mukaista huolellisuuden järjestelmää tai järjestelmässä on toistuvasti ollut puutteita, eikä niitä ole korjattu kehotuksen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää unionin tuojaa tuomasta mineraaleja, joiden osalta unionin tuoja ei ole noudattanut 1 momentissa säädettyä korjausmääräystä. Jollei toimittaja ole määräajassa toimittanut selvitystä tekemistään korjauksista on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston annettava päätös kiellosta. Kielto on aina määräaikainen ja se on voimassa enintään kolme kuukautta tai jos kyse kausiluonteisesta tuonnista, enintään vuosi. Heti kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto saa tiedon, että puutteet on korjattu, sen on päätettävä kiellon purkamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus määrätä kiellon tehosteeksi uhkasakko. Uhkasakkoa annettaessa noudatetaan mitä siitä on säädetty uhkasakkolaissa (1113/1990). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo kiellon noudattamista tarvittaessa myös tarkastuksin. Maahantuonnin osalta valvonta on Tullilla.

12 §. *Virka-apu.* Pykälän mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi oikeus tarpeelliseen virka-apuun tämän lain mukaisten valvonta- ja tarkastustehtävien asianmukaiseksi noudattamiseksi. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi oikeus saada poliisi-, tulli-, ja veroviranomaisilta tarpeellista virka-apua. Tullin- ja veroviranomaisten antama virka-apu oli tarvittavien tietojen antamista. Jos voimakeinojen käyttäminen olisi tarpeen, virka-apua tulisi pyytää poliisiviranomaisilta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan valtuutta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tarkastusten sisällöstä ja tarkastuksia koskevasta riskiperusteisesta otannasta sekä raportoinnista.

9 Voimaantulo

Laki esitetään tulevan voimaan 1.1. 2021.

10 Toimeenpano ja seuranta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa esityksessä sille säädetyistä velvollisuuksista ja hoitaa asiaan liittyvää yhteydenpitoa Euroopan unionin asiaa käsitteleviin työryhmiin, ellei kyse ole kansallisia linjauksia vaativista asioista, jolloin tehtävä kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa konfliktiasetuksen ja tämän lain toimeenpanoa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut sitä, millaisissa tapauksissa viranomaiset voivat saada ja luovuttaa tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä. Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3).

Lakiesityksen 7 ja 8 §:ssä on säännösehdotukset tietojensaannista. Tietojen saantia koskevat säännökset koskevat unionin tuojia, jotka ovat pääasiassa yrityksiä. Unionin tuojien ja taloudellisten toimijoiden osalta tietojen saanti koskee erityisesti konfliktimineraaliasetuksen 7 artiklan tietojen ilmoittamista koskevia velvoitteita. Nämä tiedot ovat artiklan 1 kohdan mukaisia toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettavia 6 artiklan mukaisia kolmannen osapuolen tekemiä tarkastuksia koskevat raportit tai näyttö siitä, että komission 8 artiklan mukaisesti tunnustamaa toimitusketjun due diligence -järjestelyjä on noudatettu. Näiden osalta asetuksen mukaan ei tule ottaa huomioon liikesalaisuutta tai kilpailunäkökohtia. Tämän vuoksi esityksen 7 §:n 2 momentissa on ehdotettu, että tiedonsaanti koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liiketoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa koskevat muutoin salassa pidettäviä. Nämä tiedot ovat keskeinen osa unionin tuojia koskevia tarkastuksia, joista on säädetty esityksen 5 §:ssä. Esityksen 7 §:n mukaan unionin tuojia koskeva tietojenantovelvollisuus koskee nimenomaan valvonnassa tarvittavia tietoja. Valvontaa suoritetaan tarkastuksin.

Esityksen 8 §:ssä säädetään tietojen saannista viranomaiselta tai muulta julkista hallintotehtävää suorittavalta. Yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta säädetään konfliktimineraaliasetuksen 13 artiklassa. Artiklassa on säädetty toimivaltaisten viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta jotka liittyvät toimitusketjun due diligence -periaatteisiin ja suoritettuihin jälkitarkastuksiin. Lisäksi asetuksessa on säädetty jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja komission välisestä jälkitarkastuksiin ja rikkomuksiin liittyvästä tietojen vaihdosta. Näiden osalta yhteistyössä artiklan 3 kohdan mukaan on noudatettava tietosuojan osalta täysimääräisesti Euroopan parlamentin ja

HE 203/2020 vp

neuvoston direktiiviä 95/46/EY (1) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 45/2001 (2) ja luottamuksellisten tietojen ilmoittamisen osalta asetusta (EU) N:o 952/2013.

Esityksen 8 §:n mukaan kansallisella toimivaltaisella viranomaisella, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla on oikeus saada muilta viranomaisilta konfliktimineraaliasetuksen ja esitetyn lain noudattamisen varmistamiseksi tarvittavat tiedot salassapitosäynnösten estämättä.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus tulee sitoa tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat perustuslakivaliokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 46/2016 vp, s. 5-6 ja siinä viitatus lausunnot). Perustuslakivaliokunta ei toisaalta ole pitänyt edes viranomaisen väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 71/2014 vp, s. 3/I, PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I).

Esityksen tietojensaantia koskevissa 7 ja 8 §:ssä on tietojen saannin oltava välttämätöntä säännöksessä mainitun tehtävän asianmukaiseksi suorittamiseksi.

Esitys ei sisällä sellaisia ehdotuksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska konfliktimineraaliasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus.

Laki

Laki konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla annetaan konflikti- ja korkean riskin alueilta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa markkinoille saattavien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2017/821, jäljempänä *konfliktimineraaliasetus*, edellyttämät kansalliset säädökset.

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Konfliktimineraaliasetuksen 10 artiklassa tarkoitettu konfliktimineraaliasetuksen soveltamisesta vastaava toimivaltainen viranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Lisäksi Tulli hoitaa sille tässä laissa säädetty tehtävät.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *konfliktimineraaleilla* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan a kohdassa mainitussa liitteessä 1 sen A osassa tarkemmin lueteltuja malmeja ja niiden rikasteita, jotka sisältävät tinaa, tantaalia tai volframia tai kultaa tai sellaisia metalleja, jotka sisältävät tinaa, volframia tai kultaa tai koostuvat niistä liitteen 1 B kohdassa luetellun mukaisesti;

2) *Unionin tuojalla* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan l kohdassa tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ilmoittaa mineraaleja tai metalleja luovutettaviksi vapaaseen liikkeeseen tai oikeushenkilöä, jonka puolesta tällainen ilmoitus tehdään;

3) *Due diligence -periaatteella* sellaisten unionin tuojien velvoitteita, jotka tuovat 1 kohdassa mainittuja konfliktimineraaleja suhteessa hallintojärjestelmiin, riskinhallintaan, riippumattomien kolmansien osapuolten suorittamiin tarkastuksiin ja tietojen ilmoittamisiin, jotta voidaan yksilöidä ja käsitellä konfliktialueisiin ja korkean alueisiin ja liittyviä tosiasiallisia ja mahdollisia riskejä niiden hankintaan liittyvien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi;

4) *asianmukaisen huolellisuuden järjestelmällä* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan d kohdassa tarkoitettuja toimitusketjun due diligence -periaatteita;

5) *alkuperäketjun ja toimitusketjun jäljitettävyyssjärjestelmällä* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan e kohdassa tarkoitettua rekisteriä;

6) *talouden toimijalla* niitä, joiden hallussa mineraalit ja metallit ovat liikkeessään toimitusketjun läpi;

7) *vastuullisella sulattamalla tai jalostamalla* 2 artiklan i kohdassa tarkoitettuja jalostamoita ja sulattamoita, joiden katsotaan täyttävän asetuksen mukaiset velvoitteet;

8) *markkinoille saattamisella* tarkoitetaan myös vapaaseen liikkeeseen saattamista.

4 §

Valvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain toimeenpanoon liittyvästä valvonnasta ja tarkastuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaa tässä laissa annettujen säännösten varmistamiseksi.

5 §

Tarkastukset

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla tai sen valtuuttamalla toisella viranomaisella tai ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tehdä tarkastuksia konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen asianmukaisen suorittamisen edellyttämässä laajuudessa tarkastettavan hallussa tai käytössä oleviin liike-, varasto-, tai muihin vastaaviin ammattin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muihin tiloihin tai alueille, joissa on asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää tai jäljitettävyyttä koskevia asiakirjoja tai muuta aineistoa. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tarkastusta ei saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiinseen käytettävässä tilassa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä tai sen valtuuttamalla ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tehdä tämä lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Ulkopuolinen asiantuntija voi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Ulkopuoliseen tarkastajaan ja asiantuntijaan sovelletaan hallintolakia, kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

Ulkopuoliseen tarkastajaan ja asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

6 §

Tarkastuksen suorittaminen

Unionin tuojan, talouden toimijan tai muun tarkastuksen kohteena olevan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle virkamiehelle tai ulkopuoliselle tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto ja muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tarkastusta suorittaessaan ottaa asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää sekä konfliktimineraalien jäljitettävyyttä koskevat asiakirjat tai niistä laadittu jäljennös sekä muuta tarkastettavaa aineistoa haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineiston haltuunotosta on laadittava pöytäkirja, jossa on mainittava haltuunoton tarkoitus ja haltuun otettu materiaali.

Lisäksi tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja ulkopuolisella tarkastajalla ja asiantuntijalla on tarkastuksen yhteydessä oikeus tehdä konfliktimineraaleihin liittyviä tutkimuksia ja ottaa korvauksetta tarkastuksen tueksi tarpeellinen määrä näytteitä.

HE 203/2020 vp

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia määräyksiä tarkastusten sisällöstä ja tarkastuksia koskevasta riskiperusteisesta otannasta sekä raportoinnista.

7 §

Tietojensaanti unionin tuojalta tai talouden toimijalta

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada unionin tuojalta ja kauppa käyvältä ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä konfliktimineraaliasetuksen tai tämän lain velvoitteiden valvonnassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liiketoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevat olisivat muutoin salassa pidettävä.

Edellä 1—2 momentin perusteella saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

8 §

Tietojensaanti viranomaiselta ja muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada konfliktiasetuksen ja tämän lain noudattamisen varmistamiseksi välttämättömät tiedot maksutta muulta viranomaiselta tai muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta konfliktiasetuksen ja tämän lain säädösten valvonnassa tarvittavat tiedot.

Edellä 1 momentissa mainituilla tiedon saantiin oikeutetuilla viranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista hallintotehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän hoitamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta verohallinnolta unionin tuojaa tai taloudellista toimijaa koskevat sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä konfliktiasetuksen ja tämän lain mukaisen valvontatehtävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta ja Tullilta maksutta valvonnassa välttämättömiä tietoja.

Pyydetyn tiedon yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys on perusteltava tietoa pyydettyäessä.

Edellä 1—4 momentissa mainitut tiedot voidaan luovuttaa myös sähköisesti tai teknisen käytöyhteyden avulla eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

9 §

Unionin tuojien toimittamat tiedot

Unionin tuojien on vuosittain toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle konfliktimineraaliasetuksen 7 artiklan 1 ja 3 kohdissa mainitut raportit.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä raportoinnin sisällöstä ja määräajoista.

10 §

Kehotuksen antaminen

Jos tarkastuksissa tai muutoin havaitaan puutteita unionin tuojille asetettujen velvoitteiden noudattamisessa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on annettava unionin tuojalle kirjallinen kehoitus puutteiden korjaamiseksi taikka virheellisen menettelyn lopettamiseksi. Kehotuksessa on yksilöitävä säännökset ja niiden noudattamisessa havaitut puutteet. Puutteiden korjaamiselle on asetettava määräaika.

11 §

Korjausmääräys, kieltö ja uhkasakko

Jos asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän puutteita ei ole korjattu 10 §:n mukaisen kehotuksen tarkoittamalla tavalla ja määräajassa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä unionin tuoja korjaamaan puutteet määräajassa. Määräys voidaan antaa vain, jos:

1) unionin tuoja on saattanut markkinoille konfliktimineraaleja ilman asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää; tai

2) unionin tuojan asianmukaisen huolellisuuden järjestelmässä on toistuvasti ollut merkittäviä puutteita.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää unionin tuojaa saattamasta markkinoille sellaisia konfliktimineraaleja, joiden osalta unionin tuoja ei ole noudattanut 1 momentissa tarkoitettua korjausmääräystä. Kielto on annettava määräaikaisena ja sen voimassaoloaika voi olla enintään kolme kuukautta. Jos unionin tuoja saattaa konfliktimineraaleja markkinoille kausiluonteisesti, kiellon voimassaoloaika voi kuitenkin olla enintään vuosi. Kielto on viipymättä peruutettava, kun asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän puutteet on korjattu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymällä tavalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi asettaa 2 momentissa säädetyn kiellon tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävänä on valvoa kiellon noudattamista. Maahantuonnin osalta kiellon noudattamista valvoo kuitenkin Tulli.

12 §

Virka-apu

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada poliisi-, tulli- ja veroviranomaiselta tarpeellista virka- apua tässä laissa tarkoitettujen valvonta- ja tarkastustehtävien suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä